

Motion till riksdagen

1988/89:Sk455

av Inger Schörling m. fl. (mp)

Ett ändrat skattesystem för bättre miljö

1. Sammanfattning

Miljöpartiet de gröna utgår i sin skattepolitik från den solidaritet som vi måste visa gentemot andra människor, gentemot naturen och gentemot framtida generationer. Det är nödvändigt att mycket av dagens konsumtion begränsas och därför vill vi lägga högre skatter på konsumtion medan skatten på arbete skall minska. Miljöpolitiken och energipolitiken blir sålunda hårt kopplade till skattepolitiken. För att verkställa vår jordbrukspolitik belägger vi oönskade kemikalier med avgifter, som sedan återgår till jordbruket i andra former. Förutom direkta frågor om beskattningen har vi nedan också ägnat ett avsnitt åt problemen med skatteflykt och ett avsnitt åt den kommunala skatteutjämningen.

2. Utgångspunkter

Den gröna rörelsen har vuxit fram som en reaktion mot vår tids misshushållning av resurser och hänsynslöshet mot livsmiljön. Miljöpartiet de gröna bär fram de gröna idéerna i den parlamentariska politiken. Den ideologi som vi arbetar på att sprida genom samhället grundar sig på följande fyra uttryck för solidaritet:

- solidaritet med djur, natur och det ekologiska systemet
- solidaritet med världens folk, särskilt i u-länderna
- solidaritet med människor i vårt land
- solidaritet med kommande generationer

I fråga om skattepolitiken ger dessa utgångspunkter följande målinriktning:

a. Den ekologiska solidariteten

Att miljöförstöringen fått fortskrida till en nivå där den hotar överlevnaden av djurarter, växtarter och människan själv har delvis berott på brist på kunskap. Numera vet vi dock betydligt bättre vad vi bör göra och den fortsatta miljöförstöringen sker mot bättre vetande. Det är alltså på en tekniskt kompetent civilisation som det beror om dess resurser användes på ett sådant sätt som gagnar dess egen överlevnad. Politikernas ansvar är i denna situation större än det någonsin varit tidigare. Speciellt gäller detta den ekonomiska politiken, varav skattepolitiken är en väsentlig del.

b. Solidariteten med världens folk

Skillnaden i ekonomisk standard mellan världens rika och fattiga länder är oerhört stor och nuvarande tendenser visar inte på någon utjämning; snarare ökar klyftorna. Denna brist på balans är mänskligt sett omoralisk. Den innebär också risker för både världens säkerhet och dess miljö. Vårt konsumtionsmönster påverkar också indirekt levnadsförhållanden på hela vårt jordklot. Handels- och biståndspolitik måste ta hänsyn till solidariteten gentemot tredje världens människor.

Vi anser också att människors personliga engagemang är viktigt och i en separat motion motiverar vi avdragsrätt för gåvor till u-länder.

c. Olikheter inom vårt land

Trots den utveckling som vi haft under det senaste halvseklekt finns det stora skillnader i levnadsstandard mellan människor i vårt land. En ekonomisk fördelningspolitik är fortfarande viktig för att alla skall kunna få del av den ökade valfrihet som vi vill ge människor. Den blir särskilt viktig när man som miljöpartiet inser att den totala konsumtionen av icke förnybara råvaror i landet måste sänkas. Miljöpartiet de grönas fördelningspolitik syftar till att flytta ekonomiska resurser

- från ekonomiskt överhettade regioner inom landet till övriga delar
- från de grupper inom landet som har hög materiell standard till de grupper som har lägst standard
- från dem som får inkomster av kapital och genom avdrag till dem som har låg inkomst och arbetar ihop den

d. Solidariteten med framtida generationer

När det gäller utnyttjandet av ändliga resurser är det viktigt att vår generation inte tillskansar sig fördelar på kommande generationers bekostnad. Även när det gäller avfall – tungmetaller, radioaktivt avfall, oförstörbara plastrester och mycket mer – har vi ansvar för att lämna efter oss en jord som är minst lika beboelig som den vi lever på. Miljöförstöringen och resursslöseriet har redan vållat allvarliga skador och därmed försämrat livsbetingelserna för kommande generationer. Punktskatter och olika miljöavgifter spelar en viktig roll när det gäller att skydda jorden från rovdrift.

2. Skattesystemets funktion

a. Skatten som inkomstkälla

I budgeten spelar skatten rollen av den dominerande inkomstkällan. Miljöpartiet de grönas förslag till ändringar i regeringens budgetproposition ("Gröna Luntan") presenterats i en annan motion. Dess uppgift är att ge en överblick över vår ekonomiska politik, vars huvudmål är att försvara de grundläggande livsvillkoren för nuvarande och kommande generationer. Den är balanserad, dvs. de nettoökningar av statsutgifter som vår politik innebär motsvaras av nettoökningar av inkomster i form av skatter och

avgifter. I den grad det är möjligt har vi därvid även tagit hänsyn till väntade dynamiska effekter, speciellt sådana ändrade beteenden som vår skattepolitik kan väntas leda till – och som enligt vad som nedan anförts också ingår i syftet med skattepolitiken.

Mot. 1988/89
Sk455

b. Skatten som styrmedel

Begränsning av resursutnyttjande

Miljöpartiet de grönas program är att genomföra marknadspolitik inom ekologiska ramar. För att i ett marknadsekonomiskt samhälle begränsa utnyttjandet av ändliga naturresurser måste ekonomiska styrmedel användas. Speciellt är det viktigt att beskattningen ges en sådan utformning att man av ekonomiska skäl hellre använder förnybara resurser än icke förnybara.

Begränsning av miljöförstöring

Även när det gäller miljöförstörande utsläpp till mark, luft eller vatten är det viktigt att ekonomiska styrmedel används. Beskattning av sådana företeelser är därvid en mest effektiv metod. Som exempel kan nämnas den under hösten 1988 införda miljöskatten på flygbränsle. Avsikten är att den skall leda till utveckling av flygmotorer med egenskaper som är bättre ur miljösynpunkt. Detta syfte hade möjligen kunnat uppnås om skatten varit hög nog. Riksdagens målsättning att koldioxidutsläppen ej skall öka skulle endast kunna uppnås om den speciella skattebefrielsen för flygbensin togs bort så att miljövänliga trafikformer kunde konkurrera på lika villkor.

En aktiv fördelningspolitik

Skattesystemets funktion som styrmedel har hittills huvudsakligen gällt fördelningspolitiken. Genom den progressiva skatteskalen kan olikheter i inkomster i någon mån korrigeras. Det steg som riksdagen i december 1988 tog, nämligen att sänka skatten mest för dem som har högst inkomst, har motsatt effekt. Miljöpartiet de gröna vill i stället driva en skattepolitik som har målsättningen att ge en jämnare fördelning av den ekonomiska standarden.

c. Medborgarna och skatten

Vi anser att skatten bör betraktas som en del av ett avtal mellan medborgarna och samhället. Ingen medborgare är oberoende av det samhälle vi lever i. Alla påverkas av samhällets funktioner och alla bör också efter förmåga bidra till att dessa funktioner upprätthålls.

Efterhand som skattesystemet i Sverige blivit ganska komplicerat har det uppstått ett antal metoder för skatteundandragande. Att konstruera sådana metoder har olyckligtvis blivit något av en intellektuell utmaning för experter på skattesystemet, vilka sedan tjänar som rådgivare åt fysiska och juridiska personer som kan tjäna mycket på att utnyttja de upptäckta kryphålen. En följd av att det förekommer skattetransaktioner som visserligen följer lagens

bokstav men ej dess intentioner, är att medborgare, som i andra sammanhang är omutligt hederliga, frestas till att i sina självdeklarationer tubba på sin hederlighet. Detta är degraderande för människor och särskilt pinsamt i den mån det upptäcks.

Miljöpartiet de gröna menar att man i varje skattelag noga bör betänka huruvida reglerna ger utrymme för skatteundandragande och i de fall sådant förekommer, revision av reglerna snarast bör företas. De ändringar som nyligen gjorts i reavinstbeskattningar för kommanditbolag och för aktier stöds därför av oss.

Det är självklart att varje människas ärliga beteende gentemot sina medmänniskor skall gälla skattemoralen såväl som andra områden. Vad vi alla vill att samhället skall utträta skall vi också alla betala för på ett solidariskt sätt; denna åsikt måste tydligt framhållas av politiska program, av massmedia, i skolor och i andra opinionsbildande sammanhang. Skatteflykt får aldrig glorifieras utan måste betraktas som vad det är: en osolidarisk handling, ett svek mot det gemensamma bästa.

3. Inkomstskatterna sänks för de flesta löntagare

a. Högt grundavdrag

Miljöpartiets målsättning att valfriheten skall öka för alla människor förutsätter en kraftfull fördelningspolitik. Detta innebär bland annat att grundavdraget skall höjas så att även människor med låga inkomster kan leva på sin lön i större utsträckning. Vårt nu framlagda skatteförslag innehåller ett grundavdrag om 31 000 kr som dock inte skall kunna dras av från inkomster av kapital och tillfällig förvärvsverksamhet. Samtidigt föreslås att det nuvarande schablonavdraget om 3 000 kr. slopas. Ett högt grundavdrag tillämpas redan i flera andra länder. USA har exempelvis ett grundavdrag som är högre än det vi nu föreslår.

b. Marginalskatterna

Även i vår tid är fördelningen av ekonomisk standard mycket ojämn i vårt land. Miljöpartiet de gröna anser att beskattningen måste ha en fördelningspolitisk målsättning. De skattesatser som vi har valt ger uttryck för detta. Vi vill sänka skatten väsentligt för de lägst betalda. De allra högsta inkomsterna ligger i vår tid och vårt land långt över normala behov och någon sänkning av skatten är knappast motiverad.

c. Skatteskalan

Med ovan angivna grundavdrag från inkomst av arbete och med nedan angivna marginalskattesatser för höginkomsttagare har vi konstruerat följande tabell som ger en smidig övergång med fem skikt. Konstruktionen framgår av nedanstående tabell, som anger statsskatten i procent inom respektive skikt.

Bruttoinkomst:	31 000	85 000	150 000	200 000	
Nettoinkomst:	0	54 000	119 000	169 000	
Skattesats, %:	0	14,0	18,0	33,0	44,0

Mot. 1988/89
Sk455

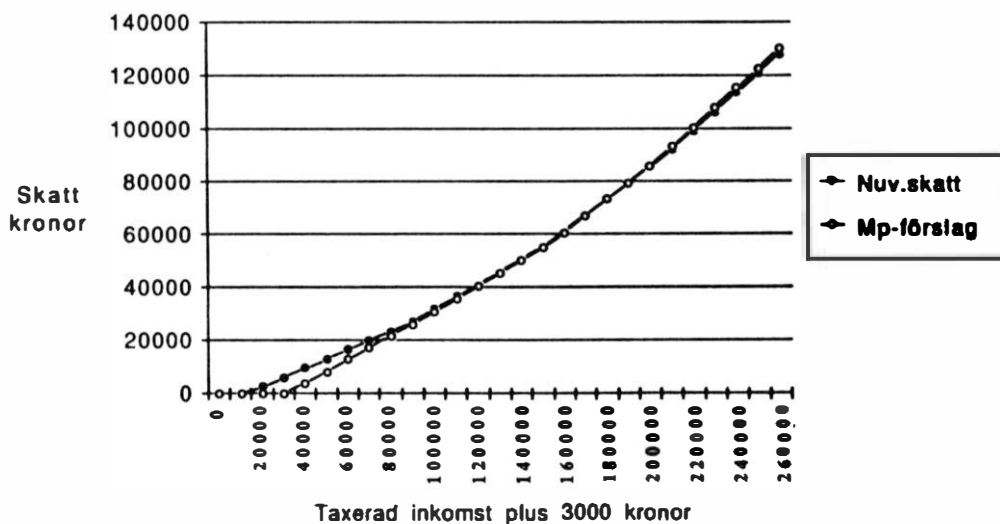
Den totala skatten under förutsättning av en kommunalskatt om 30 kr/skattekrona framgår av den heldragna linjen i figuren nedan.

Den streckade linjen i figuren ger den totala skatten enligt nuvarande skalar för 1989.

d. Skatt på olika förmåner

Speciellt när det gäller förmånen av fri bil anser vi att skattereglerna, som föreskriver beskattning enligt schablonbelopp oberoende av körsträcka, gynnar onödig bilanvändning, dvs miljöfientlig verksamhet. Vi har i en separat motion föreslagit en lösning på detta problem.

Jämförelse mellan mp:s skatteförslag och nuvarande skatt (vid k-skatt 30 kr)

e. Avdrag för räntor

Rätten att dra av alla räntor i deklarationen strider enligt miljöpartiets mening mot en grundläggande princip i skattesystemet, nämligen att endast utgifter för inkomsternas förvärvande är avdragsgilla, inte konsumtionsutgifter. Huvuddelen av de nuvarande ränteavdragen avser just sådana konsumtionsutgifter, t.ex. för boende, avbetalningsköp, etc. Ränteavdragen bidrar till att göra konsumtion på kredit billigare, vilket ytterligare ökar konsumtionstrycket och därmed förslitningen på naturresurserna. Dessutom gynnar avdragsrätten kraftigt dem som redan är välbärgade och dem som väljer att skaffa sig höga fasta utgifter i stället för rörliga. Avtrappningen av

avdragsrätten för räntor måste göras successivt under en längre tid och kombineras med en total översyn av systemet för bostadsfinansiering. Miljöpartiet kommer under kommande år att presentera förslag till riktlinjer för en sådan översyn.

Vi föreslår att den nuvarande avdragsrätten för skuldräntor ersätts med en minskning av den slutliga skatten med 44 % av räntorna, dock bara för den del av skuldräntorna som är mindre än två basbelopp (55 800 för 1989) per inkomsttagare. Den som är ensam försörjare av barn får dock minska sin inkomstskatt med 44 % av den del av räntorna som är mindre än fyra basbelopp. I ett övergångsskede föreslår vi att personer med skuldräntor, avseende eget boende, som ligger över detta räntetak får en extra avdragsrätt som trappas av med ett halvt basbelopp per år tills ovanstående maximum erhålls.

Denna skärpning av ränteavdragen tillsammans med det ökade grundavdraget innebär en större frihet för den enskilde att välja sin konsumtion.

f. Avdrag för reaförluster

I två propositioner, 1988/89:55 och 1988/89:71, har regeringen föreslagit att avdragsrätten för förluster i kommanditbolag respektive aktier endast gäller 40 % av förlusten antingen objekten är yngre eller äldre än 2 år. Miljöpartiet de gröna anser att denna metod att förhindra skatteflykt är nödvändig. Vi har redan stött proposition 55 och ämnar stödja proposition 71 när den blir aktuell.

4. Kommunal skatteutjämning

Den ovan föreslagna skatteskalen skulle, om inga korrigeringar vidtogs, innebära stora inkomstminskningar för kommunerna och ökning för staten. På kort sikt kan detta problem lösas genom att, vid utbetalning av skattemedel till kommunerna, beräkna denna som om nuvarande grundavdrag fortfarande hade gällt. På längre sikt vill dock miljöpartiet ha en total omläggning av den kommunala finansieringen.

Målet för en sådan omläggning skall vara att skapa ökad rättvisa genom utjämning mellan rika och fattiga kommuner samtidigt som vi slår vakt om den kommunala självstyrelsen. Skatteutjämningen skall bl.a. ta hänsyn till kommunernas skattekraft, åldersfördelning och geografiska förhållanden. Miljöpartiet kommer under kommande år att presentera förslag i denna riktning.

5. Skatter på inkomst av kapital samt reavinster

Beskattning av inkomster av kapital och realisationsvinster bör vara minst lika hög som beskattningen av arbetsinkomster.

6. Pensionärers speciella situation

De pensionärer som endast har folkpension och pensionstillskott eller låg ATP är missgynnade. Kompensationen för devalveringen utformades våren

1988 som höjt basbelopp och kommer alltså pensionärer till godo i direkt proportion till deras ATP-poäng. Skattereglerna uppmuntrar pensionärer till att ta deltidsarbete, men många av de pensionärer som varit låginkomsttagare eller hemarbetande är för slitna för att arbeta mera. Andra vill helt enkelt inte lönearbeta längre och deras inställning borde förstås och respekteras.

Det speciella avdrag som pensionärer med låg inkomst åtnjuter är en tillfällig lösning, som dessutom fått en olycklig utformning i och med de avtrappningsregler som gäller. Endast pensionärer med bara folkpension eller med låg ATP bör kompenseras. Vi föreslår att pensionstillskottet höjs från 0,48 till 0,50 gånger basbeloppet. Dessutom föreslår vi i en separat motion att undantagandepensionärerna får samma villkor som övriga folkpensionärer, dvs. rätt till pensionstillskott.

Miljöpartiet de gröna anser att en ny struktur för pensioner och avdragsrätt för pensionärer bör utredas för att kunna diskuteras av nästa riksmöte.

7. Företagsbeskattning och arbetsgivaravgifter

a. Den tillfälliga skatten på övervinster

Vinstutvecklingen i det svenska näringslivet är god och detta hänger delvis samman med att företagen endast i ringa mån behöver betala för den miljöförstöring som deras verksamhet åstadkommer. Det i regeringens skrivelse 1988/89:72 annonserade förslaget om särskild skatt på företagsvinster är en åtgärd ägnad åt syftet att kyla av en överhettad ekonomi. Den kan också resultera i en måttligare konsumtion än som annars kunde befaras. Det är dock viktigt att vid användningen av dessa skattemedel betänka skattens tillfälliga natur och att alltså använda dem till engångsinsatser snarare än till finansiering av en rullande budget, vilket tycks vara planen för såväl regeringen som vissa oppositionspartier. Miljöpartiet de gröna föreslår å andra sidan att summan används till engångssatsningar på miljön, ett logiskt ändamål eftersom mycket av storföretagens övervinster motsvaras av miljöförstöring åstadkommen av vårt teknologiska samhälle. De satsningar vi föreslår är följande:

inköp av ur- och naturskogar i Sverige	1,5 mdr
bidrag till skydd för regnskogar	1,0 mdr
bidrag till en internationell fond för miljöåtgärder i Polen m.fl. länder i Europa	1,0 mdr

satsningar motsvarande övervinstskatten 3,5 mdr

b. Arbetsgivaravgifterna

För att göra det gynnsammare att starta och driva företag i Norrland, Värmland, på Gotland och i de delar av Bergslagen som inte redan har full sysselsättning, (de s.k. stödområdena samt Norrlandskusten) vill vi sänka

arbetsgivaravgifterna i dessa områden med en fjärdedel, dvs. med ca 10 procentenheter. Staten övertar i vår modell ansvaret för att betala motsvarande del av de olika försäkringspremier som ingår i arbetsgivaravgifterna. Detta regionala stöd syftar till att kompensera för de höjda energiskatter som vi redogör för nedan. En separat motion om regionalpolitiken ger strukturen av detta förslag mer i detalj.

En liknande sänkning av arbetsgivaravgifterna inom vården är bland annat avsedd att vara ett medel i kampen mot arbetskraftsbristen i denna sektor. Reformen beskrivs i detalj i en separat motion.

c. Närfonder och vinstdelningsskatt

Som beskrivs i en separat motion vill miljöpartiet de gröna att det i varje kommun startas en kommunal näringslivsfond, en *Närfond* med uppgift att stödja lokalt, småskaligt näringsliv. Dessa fonder är avsedda att ge och förmedla råd och finansiering till småföretag och nya projekt. Förslaget belastar egentligen inte statsbudgeten eftersom vår föreslagna avveckling av de regionala löntagarfonderna skulle friställa medel för närfonderna. I avvaktan på detta bör en del av vinstdelningsskatten användas för statens medverkan i finansieringen av Närfonderna.

d. Handelsgödsel och kemiska bekämpningsmedel

För att påskynda en nödvändig omställning av det svenska jordbruket vill Miljöpartiet de Gröna belägga handelsgödsel och kemiska bekämpningsmedel med höga avgifter, vilket närmare beskrivs i en separat motion. Dessa avgifter skall dock återföras till jordbruksnäringen, en större del som arealbidrag och en mindre del som stöd till lantbrukare vid omställningen.

8. Utsläppsskatter

Fortfarande kan företag göra miljöfarliga utsläpp utan kostnader eller andra nackdelar för företaget. Därför finns det i de flesta fall fortfarande inga starka företagsekonomiska drivkrafter för dessa företag att byta till miljövänlig processteknik. Valet av processteknik styrs alltså i allmänhet av andra faktorer än miljöskydd. De av oss föreslagna utsläppsskatterna innebär beskattning av utsläpp från minsta mätbara till högsta tillåtna utsläppsmängder och -halter. Utsläpp över dessa gränsvärden är kriminella och skall bestraffas med företagsbot.

Ett syftemål är att miljövårdsutgifter för utsläpp av kolväten, kväveoxider och svaveldioxid skall, som redovisas i en separat partimotion om miljöpolitiken, uttas med 23 000 kr/ton för mängder över 1 ton/år. Målet skall vara nått på 3 år med tre lika stora steg varje år.

Även radioaktiva utsläpp bör beskattas för att skapa incitament för industrin att söka begränsa utsläppen så långt som möjligt. I en separat motion föreslår Carl Frick (mp) och Gösta Lyngå (mp) att en skatt om en krona per miljon becquerel skall utgå.

9. Punktskatter och mervärdeskatter

Mot. 1988/89

Sk455

a. Energiskatter

Enligt vår energipolitiska motion anser miljöpartiet de gröna att skatt ej bör tas ut på producerad elektricitet utan på råvaror och då beräknas per kWh energiinnehåll. För elproduktion föreslår vi en skatt på 3 öre/kWh för energiråvaran och för uppvärmning föreslår vi en skattesats på 11,8 öre/kWh. Principen är att beskattningen skall gynna övergång till mer effektiv energiomvandling. Vindkraft, solenergi, bioenergi etc. beskattas ej.

b. Drivmedels- och fordonsskatter

Trafikens utveckling har under det senaste decenniet varit ytterst olycklig ur miljösynpunkt. Om inte allvarliga miljökatastrofer skall inträffa måste en omläggning av trafikens inriktning göras. I stället för att införa regleringar och förbud, vill miljöpartiet de gröna utnyttja den ekonomiska styrning som ett väl genomtänkt skattesystem kan ge. Vi har beskrivit olika drivmedels- och fordonsskatter i separata partimotioner om trafikpolitiken och energipolitiken.

c. Slopande av mervärdesskatt på basmat

Såväl ur fördelningssynpunkt som för att gynna ett robust och uthålligt jordbruk i Sverige, anser miljöpartiet de gröna att mervärdesskatten på svensk basmat bör slopas och skattebortfallet kompenseras med en höjning av den allmänna mervärdesskatten med ca 2 %-enheter. Detta beskrivs i närmare detalj i en separat motion av Carl Frick och Gösta Lyngå.

d. Reklamskatt

Miljöpartiet de gröna anser att reklambeskattningen bör skärpas betydligt dels för att begränsa den otillbörliga påverkan på människor som nuvarande reklamvolym innebär, dels för att minska den stora resursförbrukningen inom reklamen. Det långsiktiga målet skall vara köpfrid, dvs. konsumenten skall kunna välja vilken information han vill erhålla. En utredning om dessa förhållanden begärs i en separat motion. Motionen innehåller också det konkreta kravet att nuvarande reklamskatt skall fördubblas från den 1 juli 1989.

e. Skatt på engångsförpackningar

Det slöseri med naturresurser och den miljöförstöring som engångsförpackningarna innebär bör stävjas med ekonomiska medel. Miljöpartiet de gröna föreslår i en motion av Carl Frick och Gösta Lyngå att en skatt om en krona skall utgå per flaska eller burk av aluminium eller plast.

Med hänvisning till det anförda hemställer vi

1. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om skatten som styrmedel i miljöpolitiken,

2. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om skattens funktion i fördelningspolitiken,

3. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om medborgarna och skattemoralen,

4. att riksdagen hos regeringen begär förslag om att grundavdraget för inkomstskatt skall vara 31 000 kr, inkluderande tidigare schablonavdrag,

5. att riksdagen hos regeringen begär förslag om en skala för uttag av statlig inkomstskatt enligt tabell som anförts i motionen,

6. att riksdagen hos regeringen begär förslag om att rätt till ränteavdrag skall begränsas enligt regler som anförts i motionen.

{att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad som ovan anförts om förändring av principerna för kommunal skatteutjämning.¹⁾}

7. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om beskattning av kapitalvinster och realisationsvinster,

8. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om pensionärens beskattning,

9. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om hur den tillfälliga skatten på företagens övervinster skall disponeras,

{att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om sänkning av arbetsgivaravgifterna i vissa regioner och inom vårdsektorn,²⁾}

{att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om inrättande av Närfonder och om vinstdelningsskatt,¹⁾}

10. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om höjda avgifter på handelsgödsel och kemiska bekämpningsmedel,

11. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om utsläppsskatter inkl. radioaktiva utsläpp.

12. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om höjda punktskatter.

13. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om slopande av mervärdesskatt på svensk basmat och höjd mervärdesskatt på övriga varor,

14. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om fördubblad reklamskatt.

15. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om skatt på engångsförpackningar.

Mot. 1988/89
Sk455

Stockholm den 25 januari 1988

Inger Schörling (mp)

Gösta Lyngå (mp)

Birger Schlaug (mp)

Åsa Domeij (mp)

Claes Roxbergh (mp)

¹1988/89:Fi314

²1988/89:A486

